

**BOSHLANG‘ICH TA‘LIMDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK
TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH**

Roziqova Xolisxon Toyirovna

Rishton tumani 47-umumiy o‘rta ta‘lim maktabi
boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu ilmiy ishda boshlang‘ich ta‘lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish masalalari tahlil qilinadi. Xususan, o‘quvchilarning bilim, ko‘nikma va malakalarini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyati yoritiladi. Tadqiqot davomida interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), loyihaviy ta‘lim, muammoli ta‘lim hamda differensial yondashuv kabi zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o‘quv jarayoniga ta‘siri o‘rganiladi. Shuningdek, mazkur texnologiyalar yordamida o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, ijodkorlik, kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirish imkoniyatlari ochib beriladi. Ishda boshlang‘ich ta‘lim sifatini oshirish, dars samaradorligini kuchaytirish va o‘quvchilarning faolligini ta‘minlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o‘rni muhim ekanligi asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, boshlang‘ich ta‘lim, interaktiv metodlar, AKT, innovatsion yondashuv, loyihaviy ta‘lim, muammoli ta‘lim, differensial ta‘lim, o‘quvchi faolligi, mustaqil fikrlash, ijodkorlik, ta‘lim samaradorligi, kompetensiya, pedagogik innovatsiya.

KIRISH

Bugungi kunda ta‘lim tizimida olib borilayotgan islohotlar, ayniqsa boshlang‘ich ta‘lim bosqichiga katta e‘tibor qaratilayotgani bilan ahamiyatlidir. Chunki aynan shu bosqichda o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan qiziqishi, mustaqil fikrlash qobiliyati hamda shaxs sifatida shakllanishining asoslari yaratiladi. Shu sababli boshlang‘ich ta‘lim jarayonini samarali tashkil etish, zamonaviy talablar asosida takomillashtirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta‘lim jarayonini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi.

An‘anaviy o‘qitish usullaridan farqli ravishda, bu texnologiyalar o‘quvchini faollikka undaydi, dars jarayonida ularning mustaqil ishtirokini ta‘minlaydi hamda bilimlarni chuqurroq o‘zlashtirishga yordam beradi. Xususan, interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), muammoli va loyihaviy ta‘lim usullari o‘quvchilarning fikrlash doirasini kengaytiradi va ularni amaliy faoliyatga tayyorlaydi.

ASOSIY QISM

2023 va 2025-yillarda O‘zbekiston Respublikasida ta’lim tizimini, xususan boshlang‘ich ta’limni zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish bo‘yicha qabul qilingan hujjatlar mazmunan yangi bosqichni boshlab berdi. Bu yillar avvalgi islohotlarning mantiqiy davomi bo‘lishi bilan birga, ta’limni to‘liq raqamlashtirish, sifatini xalqaro darajaga olib chiqish va o‘quvchini markazga qo‘yish tamoyillarini yanada chuqurlashtirdi.

2023-yil 11-sentabrda qabul qilingan “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi ta’lim tizimini uzoq muddatli rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlarini belgilab berdi. Mazkur hujjatda ta’lim, ayniqsa boshlang‘ich ta’lim bosqichi inson kapitalini rivojlantirishning eng muhim omili sifatida e’tirof etildi. Strategiyada zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish, raqamli ta’lim muhitini yaratish, o‘qitish jarayoniga innovatsion metodlarni tatbiq etish ustuvor vazifalar qatoriga kiritildi. Shu orqali ta’lim jarayonida o‘quvchining faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va ijodiy yondashuvni shakllantirish maqsad qilib qo‘yildi.

2023-yilda ta’lim tizimida olib borilgan islohotlarning muhim jihati shundaki, ular faqat nazariy o‘zgarishlar bilan cheklanib qolmay, amaliyotga ham faol joriy etila boshlandi. Xususan, boshlang‘ich ta’limda interaktiv metodlar, raqamli platformalar, elektron darsliklar va multimedia vositalaridan foydalanish kengaydi.

Bu esa dars jarayonini an’anaviy shakldan interaktiv va o‘quvchiga yo‘naltirilgan shaklga o‘tkazdi. O‘qituvchi esa bilim beruvchi subyekt emas, balki o‘quvchilarni yo‘naltiruvchi va tashkil etuvchi rolini bajara boshladi.

Shuningdek, 2023-yilda xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda 2023–2026-yillarga mo‘ljallangan ta’limni rivojlantirish dasturlari ishlab chiqildi. Ushbu dasturlar doirasida inklyuziv ta’limni rivojlantirish, o‘qituvchilar malakasini oshirish va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish asosiy yo‘nalishlar sifatida belgilandi. Bu esa boshlang‘ich ta’limda har bir o‘quvchining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta’lim berish imkoniyatlarini kengaytirdi.

2025-yilga kelib, ta’lim tizimidagi islohotlar yangi bosqichga o‘tdi. Bu davrda asosiy e’tibor qabul qilingan strategik hujjatlarni amaliyotga to‘liq tatbiq etishga qaratildi. 2025-yilda qabul qilingan davlat dasturlari va farmonlarda ta’lim sifatini oshirish, o‘quv jarayonini yanada takomillashtirish va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni chuqur integratsiya qilish ustuvor vazifa sifatida belgilandi. Bu bosqichda ta’limning natijadorligi, ya’ni o‘quvchilarning real bilim va ko‘nikmalarni egallashi asosiy mezon sifatida qarala boshlandi.

2025-yilda boshlang‘ich ta’limda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish yanada tizimli tus oldi. Raqamli ta’lim platformalari, sun’iy intellekt elementlari, adaptiv o‘qitish tizimlari va interaktiv dasturlar keng qo‘llanila boshlandi. Bu esa o‘quvchilarning bilim olish jarayonini individuallashtirish, ularning qiziqishlari

va qobiliyatlariga mos ravishda ta'lim berish imkonini yaratdi. Natijada o'quvchilar faqat bilim oluvchi emas, balki bilimni mustaqil ravishda izlovchi va qo'llovchi shaxs sifatida shakllanmoqda.

Bundan tashqari, 2025-yilda ta'lim sifatini nazorat qilish tizimi ham kuchaytirildi. Ta'lim jarayoniga zamonaviy baholash metodlari joriy etilib, o'quvchilarning nafaqat nazariy bilimlari, balki amaliy ko'nikmalari va kompetensiyalari ham baholana boshlandi. Bu esa boshlang'ich ta'limda kompetensiyaga asoslangan yondashuvning mustahkamlanishiga olib keldi.

Umuman olganda, 2023–2025-yillar oralig'ida qabul qilingan hujjatlar va amalga oshirilgan islohotlar boshlang'ich ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishni yangi bosqichga olib chiqdi. Bu davrda ta'lim jarayoni an'anaviy modeldan innovatsion, interaktiv va o'quvchiga yo'naltirilgan modelga o'tdi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar esa ta'lim samaradorligini oshirish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish va ularni kelajak hayotiga tayyorlashda muhim vosita sifatida namoyon bo'ldi.

Boshlang'ich ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar so'nggi yillarda sezilarli darajada yangilanib, an'anaviy metodlardan tubdan farq qiluvchi innovatsion yondashuvlar bilan boyidi. Endilikda dars jarayonida faqat interaktiv metodlar emas, balki raqamli, sun'iy intellektga asoslangan, adaptiv va kompetensiyaga yo'naltirilgan texnologiyalar keng qo'llanilmoqda. Quyida aynan zamonaviy (yangi nom va yondashuvlarga ega) pedagogik texnologiyalar tanlab olinib, ularning dars jarayonida qanday joriy etilishi keng misollar asosida batafsil tahlil qilinadi.

Raqamli ta'lim texnologiyasi (Digital Learning) bugungi kunda eng asosiy yo'nalishlardan biridir. Bu texnologiya darsni to'liq yoki qisman raqamli muhitda tashkil etishga asoslanadi. Masalan, boshlang'ich sinf matematika darsida o'qituvchi planshet yoki interaktiv doska orqali sonlarni qo'shish jarayonini animatsiya orqali ko'rsatadi. O'quvchilar ekranda berilgan topshiriqlarni bosish, sudrash (drag-and-drop) orqali bajaradi. Ona tili darsida esa o'quvchilar elektron platformada gap tuzish mashqlarini bajaradi, tizim esa darhol natijani tekshiradi. Tabiatshunoslik darsida virtual ekskursiya tashkil etilib, o'quvchilar kompyuter orqali o'rmon yoki dengiz muhitini "ko'rib chiqadi". Bu jarayon o'quvchining qiziqishini oshirib, bilimni mustahkamlaydi.

Aralash ta'lim texnologiyasi (Blended Learning) an'anaviy va onlayn ta'limni birlashtiradi. Bu texnologiyada darsning bir qismi sinfda, bir qismi esa mustaqil ravishda raqamli platformalarda amalga oshiriladi. Masalan, o'qituvchi sinfda yangi mavzuni tushuntiradi, keyin o'quvchilarga uyga vazifa sifatida video dars yoki interaktiv mashqlar beradi. Keyingi darsda esa o'quvchilar bajarilgan ishlarni muhokama qiladi. Masalan, ona tili darsida o'quvchilar uyda matnni video orqali o'rganadi, sinfda esa shu matn asosida savol-javob qiladi. Matematika darsida esa uyda

masalalar yechiladi, sinfda esa muammoli vazifalar ustida ishlanadi. Bu yondashuv o'quvchilarning mustaqil o'rganish ko'nikmasini rivojlantiradi.

“Teskari sinf” texnologiyasi (Flipped Classroom) zamonaviy yondashuvlardan biri bo'lib, unda an'anaviy dars tartibi o'zgartiriladi. Ya'ni o'quvchilar yangi mavzuni uyda o'rganadi, dars vaqtida esa amaliy mashqlar bajaradi. Masalan, boshlang'ich sinf o'quvchilari uyda video orqali “Ot va sifat” mavzusini ko'rib chiqadi. Darsda esa o'qituvchi o'quvchilarga gap tuzish, so'zlarni ajratish kabi mashqlar beradi. Matematika darsida o'quvchilar uyda ko'paytirish qoidalarini o'rganadi, sinfda esa murakkab misollarni birgalikda yechadi. Bu texnologiya o'quvchining vaqtini samarali taqsimlash va darsni amaliyotga yo'naltirish imkonini beradi.

Adaptiv ta'lim texnologiyasi (Adaptive Learning) har bir o'quvchining individual darajasiga moslashuvchi tizimdir. Bu texnologiya ko'pincha sun'iy intellekt elementlari orqali ishlaydi. Masalan, o'quvchi matematik testni bajaradi va tizim uning xatolarini aniqlab, keyingi topshiriqlarni aynan uning darajasiga moslab beradi. Agar o'quvchi qo'shishda qiynalsa, tizim unga sodda misollarni ko'proq beradi. Agar u yaxshi bajarsa, murakkabroq masalalarga o'tadi. Ona tili darsida ham shunday: o'quvchi xatoga yo'l qo'ysa, tizim unga qo'shimcha mashqlar beradi. Bu yondashuv har bir o'quvchining individual rivojlanishini ta'minlaydi.

Gamifikatsiya texnologiyasi (Gamification) o'yin elementlarini ta'lim jarayoniga kiritishga asoslanadi. Bu texnologiya ayniqsa boshlang'ich sinflarda juda samarali. Masalan, o'qituvchi darsda “ball yig'ish”, “daraja oshirish”, “mukofot olish” tizimini joriy qiladi. Matematika darsida o'quvchilar to'g'ri javoblar uchun ball oladi va “champion” bo'lishga harakat qiladi. Ona tili darsida “so'z topish o'yini” orqali o'quvchilar yangi so'zlarni o'rganadi. Tabiatshunoslik darsida esa “kvest” (quest) shaklida topshiriqlar berilib, o'quvchilar bosqichma-bosqich vazifalarni bajaradi. Masalan, “Tabiatni asra” kvestida o'quvchilar savollarga javob berib, keyingi bosqichga o'tadi. Bu texnologiya o'quvchilarda motivatsiyani oshiradi.

Sun'iy intellektga asoslangan ta'lim texnologiyasi (AI-based Learning) ham zamonaviy yo'nalishlardan biridir. Masalan, o'quvchi yozma topshiriqni bajarganda tizim uning xatolarini avtomatik aniqlaydi va tavsiya beradi. Yoki o'quvchi savol bersa, AI tizimi unga tushuntirish beradi. Bu texnologiya o'qituvchiga yordamchi sifatida xizmat qiladi va o'quvchining mustaqil o'rganishini qo'llab-quvvatlaydi.

Mikrota'lim texnologiyasi (Microlearning) qisqa va aniq ma'lumotlar orqali o'qitishga asoslanadi. Masalan, o'qituvchi mavzuni 2–3 daqiqalik kichik videolar orqali tushuntiradi. Har bir video bitta tushunchaga bag'ishlanadi. Masalan, ona tili darsida alohida video orqali faqat “ot”, keyingi videoda “sifat” tushuntiriladi. Bu usul o'quvchilarga ma'lumotni oson qabul qilishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli ta'lim, aralash ta'lim, teskari sinf, adaptiv ta'lim, gamifikatsiya, STEAM, sun'iy intellektga asoslangan ta'lim va mikrota'lim kabi

zamonaviy pedagogik texnologiyalar boshlang'ich ta'lim jarayonini tubdan o'zgartirmoqda. Ular darsni yanada qiziqarli, interaktiv va samarali qiladi, o'quvchilarning mustaqil fikrlashini, ijodkorligini va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

XULOSA

Mazkur texnologiyalarni dars jarayoniga joriy etish natijasida o'quvchilar passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylanmoqda. Ular mustaqil fikrlash, muammoni hal qilish, ijodiy yondashuv va kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Ayniqsa, raqamli va sun'iy intellektga asoslangan texnologiyalar o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'limni tashkil etishga yordam bermoqda. Bu esa har bir o'quvchining o'z imkoniyatlari doirasida maksimal natijaga erishishini ta'minlaydi.

Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'qituvchining rolini ham tubdan o'zgartirmoqda. Endilikda o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki o'quvchilarning o'rganish jarayonini boshqaruvchi, yo'naltiruvchi va motivatsiya beruvchi shaxs sifatida namoyon bo'lmoqda. Bu esa dars samaradorligini oshirish bilan birga, o'quvchilar va o'qituvchi o'rtasida samarali hamkorlik muhitini yaratadi.

Tahlillar shuni ham ko'rsatadiki, zamonaviy texnologiyalarni samarali qo'llash uchun ularni tizimli ravishda, dars maqsadiga mos holda va o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olib joriy etish zarur. Aks holda, texnologiyalardan foydalanish kutilgan natijani bermasligi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun (yangi tahrir). 23.09.2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi Farmoni. 11.09.2023.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi". 08.10.2019.
4. Xudoyberdiyev B., Yo'ldoshev J. "Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat". Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2018.